

„ANALELE BUCOVINEI“ – 12 ANI DE PROMOVARE NEÎNTRERUPTĂ A VALORILOR CULTURII ȘI CIVILIZAȚIEI ROMÂNEȘTI

Vasile I. Schipor

Anul 1989 – anul Centenarului morții lui Mihai Eminescu și al unor evenimente istorice petrecute în statele Europei Centrale și de Răsărit – a însemnat pentru românii de pretutindeni un moment astral. Românii bucovineni încep să se regăsească în cadrul unor manifestări entuziaste. Vestitorii acestora sunt românii basarabeni, care întreprind dincoace de Prut mai multe spectacole literar-artistice sub deviza „Deschideți poarta, am venit cu flori! Deschideți poarta, v-am adus comori!”, spectacole susținute în diferite orașe din Moldova și animate de Grigore Vieru, Doina și Ion Aldea Teodorovici, Iuri Sadovnic, Silvia Chiriac. Românii de la Cernăuți, stimulați de *perestroică*, *glasnosti* și *hozrasciot*, întrezăresc orizonturi noi de exprimare, aflate sub mirajul „visului etnic”, atâtea decenii întemnițat, și înființează Societatea pentru Cultură Românească „Mihai Eminescu”.

La Gălănești, întâlnirile ocazionate de Centenarul Eminescu și, ceva mai târziu, spiritul „podurilor de flori” de pe Prut favorizează ideea reactivării Societății pentru Cultura și Literatura Română în Bucovina, „instituție glorioasă” cândva, aflată timp de peste un secol, în Țară și în Exil deopotrivă, „în serviciul existenței naționale”, cum afirmă la Paris, în 1962, profesorul Grigore Nandriș, președinte-model al acesteia. Aici, în 30 iunie–2 iulie 1990, se desfășoară congresul de reactivare a Societății pentru Cultură, care se preocupă de recuperarea vocației sale tradiționale și de asumarea unor obiective și funcții noi, impuse de realitățile generate de căderea Cortinei de Fier în Europa.

Sub presiunea evenimentelor de atunci și a cercetării pe plan internațional a problematicii unei străvechi provincii românești, marcate dramatic în câteva rânduri de istorie, se impune recuperarea dimensiunii cultural-științifice a Societății pentru Cultură, abandonate câteva decenii, după 1944, aproape total atât în Țară cât și în provincie. În condițiile anilor următori, entuziasmul Societății pentru Cultură din primii săi ani de activitate se dovedește insuficient. Pentru realizarea unor obiective de importanță națională ia ființă Centrul de Studii „Bucovina”. Evenimentul are loc la Rădăuți în 6 septembrie 1992. Încă din anul înființării sale, Centrul pentru Studiul Problemelor Bucovinei preia proiectul *Enciclopediei Bucovinei*, elaborat și propus în 1990 de către acad. Vladimir Trebici. Timp de aproape doi ani (1992–1993), eforturile Centrului (încadrat cu doar doi cercetători și un director, cu ½ normă) nu dau rezultate în această direcție. În aceste condiții, se adoptă hotărârea de a se tipări o publicație proprie, „Analele Bucovinei”, periodic cu apariție semestrială, care, prin structură, să abordeze domeniile vizate prin proiectul *Enciclopediei*, publicând, cu prioritate, lucrări cu caracter monografic, la nivelul exigențelor publicisticii științifice academice contemporane și fără a neglija orizontul de așteptare al utilizatorilor din Bucovina și originari de aici, provincie privită programatic în întregul ei istoric.

„Analele Bucovinei” apare în 1994 sub egida Editurii Academiei Române și se tipăresc la București în colegiul de redacție al celui dintâi număr, care apare cu 236 p., se află: acad. Radu Grigorovici, acad. Ștefan Ștefănescu, acad. Vladimir Trebici, acad. Gheorghe Platon, Liviu Ionesi, m.c. al Academiei Române, Radu Economu, Marian Olaru. Redactor-șef: Dimitrie Vatamaniuc. Secretar de redacție: Vasile Schipor. Responsabil de număr: Marian Olaru. Articolul-program, intitulat *Argument*, p. 5–6, este semnat de acad. Gheorghe Platon. Ca document al epocii care l-a produs și al unei generații însuflețite atunci de „mari idei”, acesta surprinde importanța proiectului patronat de Academia Română–Filiala Iași, din perspectiva integratoare a istoriei naționale: „Asemenea lui Mihail Kogălniceanu, care, în 1843, de la catedra Academiei Mihăilene, dădea expresie simțirii românești și viziunii integratoare a istoriei, astăzi, și noi considerăm ca patrie a noastră „toată acea întindere de loc unde se vorbește românește”, iar ca istorie a românilor Istoria Moldovei întregi, înainte de sfârșirea ei, a Valahiei și a fraților din Transilvania.

Soarta, și poate nu numai ea, a întreținut vreme îndelungată separația politică între cele trei provincii românești. Din nefericire, sfâșierea Moldovei reprezintă și astăzi o realitate, pe care Țara o resimte dureros. Istoria României, sinteza întregului național existent și viabil în pofida stăpânirilor politice vremelnice, a trebuit să fie realizată din suma părților politice în care viețuia organismul etnic național. [...]

Când o parte a națiunii se află în suferință, întregul organism național se resimte dureros. Sabia care se clatină asupra acestei părți amenință, în măsură egală, întreaga națiune în existența sa materială și spirituală.

Aspirațiilor spre reîntregire și eforturilor politice pentru a le realiza trebuie să li se adauge datoria morală de a cultiva și a întreține conștiința întregului național. „Unirea în cugete și în simțiri” – chiar și în noile condiții ale istoriei – a rămas, trebuie să rămână, preludiul necesar al actului politic. Istoria națională a românilor se cuvine să cuprindă, firesc este, istoria vremurilor în care cele două provincii, părți din trupul țării, s-au aflat sub stăpânire străină. Reconstituirea acestei istorii (adevărată istorie a rezistenței naționale) este un imperativ al vremurilor noastre, trebuitor păstrării încrederii în valorile naționale și în destinul nostru istoric.

Împrejurări politice proprii au imprimat vieții românești și mișcării naționale din Basarabia și Bucovina căi deosebite, modalități de expresie care nu coincid. Țara, națiunea, este datoare să urmărească, să sprijine, să încurajeze și să dirijeze, chiar, această mișcare; fără să lezeze interesele cuiva, mișcarea națională a românilor afirmă și promovează valorile libertății și ale democrației, în numele cărora se realizează ordinea politică a lumii de astăzi. [...]

«Analele Bucovinei» – al cărui prim număr este acesta – pe linia prestigioaselor publicații care au precedat-o, își propune să fie un instrument pentru împlinirea nobilelor obiective ale promovării și răspândirii culturii naționale; să reprezinte o alternativă românească autorizată în dialogul, demult deschis, privind istoria și cultura Bucovinei. Se va înscrie în acest dialog cu prestigiul instituției care o patronează și cu autoritatea numelor care vor semna în paginile sale.

Sanctuar al Moldovei, cuprinzând ctitoria descălecătorilor, mormântul marelui Ștefan, cetatea de scaun a Țării și ctitoriile vo[i]evodale care mărturisesc geniul creator al poporului, Bucovina poartă în ea sufletul românesc dintotdeauna. «Analele Bucovinei» se

vor strădui să dea expresie acestui suflet, ridicând conștiințele noastre, ale tuturor, la nivelul unor mari idei”.

Cu modificări în colegiul de redacție, îmbunătățiri de structură și un număr variabil de pagini, „Analele Bucovinei” se ocupă în cei doisprezece ani de apariție neîntreruptă de problemele Bucovinei istorice sub toate aspectele: viață politică, literară, culturală și artistică, istorie, demografie, toponimie, onomastică, statistică, etnografie și folclor, științe naturale. Număr de număr, este rezervat un spațiu larg evocării personalităților bucovinene, cărților și revistelor din provincie, manifestărilor diverse ce au ca temă Bucovina, atât în țară cât și peste hotare. Prin caracterul enciclopedic și prin aria de cercetare, „Analele Bucovinei” ocupă un loc singular atât între publicațiile periodice ale Academiei Române cât și în rândul publicațiilor științifice din Bucovina și străine, ce apar astăzi.

Într-un climat încă nestimulativ pentru cercetarea competitivă, eforturile Centrului pentru Studiarea Problemelor Bucovinei de la Rădăuți urmăresc în ultimii ani, printre altele, aducerea la zi a periodicului „Analele Bucovinei”. Începutul anului 2006 reprezintă, din această perspectivă, un eveniment singular în istoricul periodicului de la Rădăuți: apariția, concomitent, a trei tomuri: XI, 1 și 2, 2004, XII, 1, 2005.

Editorialele acestora sunt semnate de acad. Ștefan Ștefănescu, *Ștefan cel Mare și remodelarea puterii domnești*, XI, 1, 2004, p. 7–14; D. Vatamaniuc, „*Tribuna*”, *cotidian sibian, la 140 de ani de la fondarea sa*, XI, 2, 2004, p. 275; D. Vatamaniuc, *Ioan Slavici și Bucovina*, XII, 1, 2005, p. 5–7. În cadrul secțiunii „Evocări”, publică: Pavel Țugui, *Un cercetător pasionat: Mircea Pahomi*, XI, 1, 2004, p. 21–26; Gheorghe Schipor, *Andronic Motrescu (1852–1922), inginer agronom, profesor, publicist și animator cultural*, XI, 1, 2004, p. 27–40; Dumitru Valenciuc, *Visarion Puiu, mitropolit al Bucovinei (1935–1940), un martir al demnității ortodoxe*, XI, 1, 2004, p. 41–82; Petru Bejinariu, *Evocare la centenarul nașterii biologului Ion T. Tarnavschi*, XI, 2, 2004, p. 277–282; Vasile I. Schipor, *Eugen Pohontu (1897–1992) și Societatea Artiștilor și Amicilor Artelor Plastice din Bucovina (1931–1934)*, XI, 2, 2004, p. 283–293; Simina-Octavia Stan, *Silvestru Morariu Andrievici, slujitorul și apărătorul caracterului românesc al Bisericii Ortodoxe Române*, XII, 1, 2005, p. 9–32; Vasile I. Schipor, *Bucovina istorică, elita bucovinenilor și Academia Română*, XII, 1, 2005, p. 33–49.

În paginile secțiunii „Viața politică, culturală, literară și artistică” semnează: D. Vatamaniuc, *Literatura germană în corespondența lui Leca Morariu și câteva probleme de istorie literară*, XI, 1, 2004, p. 83–85; Rodica Iațencu, *Național și provincial în cultura românească din Bucovina în perioada interbelică*, XI, 1, 2004, p. 87–108; Ștefănița-Mihaela Ungureanu, *Poeți uitați din Bucovina de altădată*, XI, 1, 2004, p. 109–114; Daniel Hrenciuc, *Societățile culturale ale comunităților polonezilor din Bucovina. Elemente ale consensului multiethnic în spațiul geografic al Bucovinei istorice*, XI, 1, 2004, p. 115–124; D. Vatamaniuc, *Teodor Balan, „Istoria teatrului românesc în Bucovina (1858–1913)”*, XI, 2, 2004, p. 295–328; D. Vatamaniuc, „*Tribuna*” și presa bucovineană, XI, 2, 2004, p. 329–333; Simina-Octavia Stan, *Societăți culturale românești din Bucovina până la Primul Război Mondial*, XI, 2, 2004, p. 335–344; Mihaela-Ștefănița Ungureanu, *Societăți studențești germane din Bucovina înainte de*

Primul Război Mondial, XI, 2, 2004, p. 345–349; Rodica Iațencu, *Fenomenul cultural din Bucovina în perioada 1941–1944*, XI, 2, 2004, p. 351–376.

Dintre studiile ce se publică în secțiunea „Istorie, demografie, toponimie, onomastică, statistică” le menționăm pe cele semnate de Marian Olaru, *Aspecte privind rezistența armată anticomunistă în Munții Bucovinei*. „*Jurnalul*” lui Vasile Motrescu, XI, 1, 2004, p. 125–174 (continuat în secțiunea „Documentar”, XII, 1, 2005, p. 217–237); Ștefan Purici, *Considerații privind administrația austriacă în Bucovina în perioada prepașoptistă*, XI, 2, 2004, p. 377–391; Daniel Hrenciuc, *Drumul spre libertate: refugiați polonezi în Bucovina (1939–1941)*, XII, 1, 2005, p. 51–62; Vlad Gafița, *Câteva considerații asupra dificultăților guvernării Bucovinei sub conducerea lui Iancu Flondor în primul an după Unire*, XII, 1, 2005, p. 63–71; Sergiu Haimovici, *Caracteristicile unui cep al cornului de Bos primigenius, găsit într-o groapă din zona Curții Domnești de la Suceava, alături de materiale arheologice datate în secolele XVI–XVII*, XII, 1, 2005, p. 73–78.

În oferta secțiunii „Folclor, etnografie, arhitectură” publică Elena Cristuș-Pascaniuc, *Destinul folclorului în societatea de consum*, XI, 1, 2004, p. 189–193; Vasile I. Schipor, *Ștefan cel Mare în legendele poporului român*, XI, 1, 2004, p. 195–207; Elena Pascaniuc, *Folcloriști bucovineni în exilul literar românesc. Petru Iroaie (1907–1984)*, XI, 2, 2004, p. 409–415 și *Ioan Vicoveanu în corespondență cu Matthias Friedwagner*, XII, 1, 2005, p. 79–97.

Alte câteva secțiuni, „Științele naturii”, „Opinii”, „Documentar”, reunesc studii, articole și documente dintre cele mai diverse, provenind din epoci diferite: Petru Bejinariu, *Din istoria cercetărilor de zoologie și de fiziologie animală din Bucovina*, XI, 1, 2004, p. 209–215; Ovidiu Bătă, *Resurse hidrominerale din județul Suceava*, XI, 1, 2004, p. 217–223, *Izvoare de apă minerală în Bucovina*, XI, 2, 2004, p. 417–425; Aspazia Andronache, *cercetări privind filogenia, ecologia și taxonomia plantelor parazite și semiparazite din județul Suceava*, XI, 2, 2004, p. 427–439; Ioan Podașcă, *Mineralizația de la Mănăila, Obcina Mestecăniș*, XI, 2, 2004, p. 441–452; Ovidiu Bătă, *Vechi stațiuni balneoclimaterice din Bucovina, în secolele XIX–XX*, XII, 1, 2005, p. 99–107; Petru Bejinariu, *Contribuții ale biologilor din Bucovina istorică la cercetările de genetică*, XII, 1, 2005, p. 119–123; Ion Iordache, Adrian Oprea, Constantin Ion, *Aspecte ale biodiversității din ariile protejate ale județului Suceava*, XII, 1, 2005, p. 129–134; Ion Filipciuc, *Eminescu la Costișa?*, XI, 1, 2004, p. 225–237; D. Vatamaniuc, *Cercetările locale și importanța lor: Biserica din Bădeuți*, XI, 2, 2004, p. 453–454; Ștefan Purici, *Identitatea națională, integrarea europeană și românii din Ucraina*, XII, 1, 2005, p. 135–139; D. Vatamaniuc, *O scrisoare a lui Ioan Slavici către Dimitrie Onciul, din 1885*, XI, 1, 2004, p. 239–241, *Claudiu Isopescu în corespondență cu N. Iorga (1926–1935)*, XI, 2, 2004, p. 455–462, XII, 1, 2005, p. 171–179; Teodor Balan, *Teatrul românesc în Bucovina înainte de 1918*, XII, 1, 2005, p. 141–169; Vasile I. Schipor, *Românii din Bucovina în reconstrucția societății civile*, XII, 1, 2005, p. 181–216.

Secțiunile „Cărți. Reviste”, „Cronică” reprezintă, cu fiecare număr, o radiografie a vieții culturale și științifice din Bucovina de astăzi, consemnând apariții editoriale și noi contribuții la sporirea cunoașterii istoriografice a provinciei. La rubrica „Aniversări”, „Analele Bucovinei” publică studiul *Doina-Margareta Onica, cercetător de prestigiu*,

memorialist și mesager al Bucovinei în lume, XII, 1, 2005, p. 261–277. Rubrica „In memoriam” consemnează moartea unor colaboratori ori a unor personalități din Bucovina: *Amintiri despre colegul meu Mircea Pahomi*, articol semnat de Adriana Harasim, XI, 1, 2004, p. 269–270; *Rudolf Wagner (1911–2004)*, XI, 2, 2004, p. 513–516; *George Muntean (1932–2004)*, XI, 2, 2004, p. 517–519; *P.S. Gherasim Putneanul, episcop-vicar al Arhiepiscopiei Sucevei și Rădăuților*, XII, 1, 2005, p. 279–285, materiale semnate de Aurel-Constantin Onciul, George Galan, Vasile I. Schipor.

De-a lungul celor 12 ani de apariție, în paginile periodicului „Analele Bucovinei”, alături de întemeietori și mentori, publică cercetători, profesori, învățători, preoți, muzeografi, arhiviști din multe localități ale Bucovinei și din țară, de la Cernăuți și din Basarabia, din Occident. Unele dintre eboșele publicate mai întâi aici se dezvoltă în studii și monografii ce se publică, după 1996, în colecția „Enciclopedia Bucovinei”, în cadrul căreia s-au tipărit până acum 20 de lucrări.

Prin oferta sa, „Analele Bucovinei” se adresează, în același timp, unui public mai larg, furnizându-i elemente (date, informații, modele de interpretare) necesare în construirea propriei strategii de cunoaștere, precum și repere în deprinderea științei de a înțelege prezentul și de a-și construi viitorul. Din mărturisirile utilizatorilor noștri, exprimate în periodice diverse ori în corespondență cu redacția, reținem câteva exemple: Apariția periodicului „Analele Bucovinei” prilejuiește „o adevărată revelație” în viața culturală a provinciei, certificând „cu argumente științifice continuitatea spiritualității românești în Bucovina istorică” (Ilie Luceac, „Analele Bucovinei”, *An I, 1, 1994. Centrul de Studii „Bucovina”, Editura Academiei Române, București, 1994, 234 p.*, „Glasul Bucovinei”, revistă trimestrială de istorie și cultură, Cernăuți – București, Anul I, Nr. 4, 1994, p. 128–130); „Am nevoie de «Analele Bucovinei» ca de pâine, ca de apă, ca de aer!” (Victor Dobrescu, profesor, refugiat din Bucovina și stabilit la Reșița, județul Caraș-Severin); „Din puținii mei bani îmi procur «Academica» și «Analele Bucovinei». Sunt un cititor fidel și apreciez foarte mult «Analele Bucovinei» (Costin Clit, comuna Dimitrie Cantemir, județul Vaslui, 9 august 1999); „La Rădăuți, o comunitatea științifică de cinci stele se afirmă cu o tenacitate elegantă” (Adrian Cioroianu, *Puțină Moldova*, în „Dilema”, București, Anul X, Nr. 503, 1–7 noiembrie 2002, p. 6).

La împlinirea a 12 ani de la apariție, redacția „Analelor Bucovinei” le mulțumește, și în acest cadru, tuturor cititorilor și utilizatorilor săi, colaboratorilor din Bucovina și de dincolo de hotarele sale. Cu încredere în parteneriatul dedicat binelui public, mulțumim, de asemenea, administrațiilor de la Rădăuți și Suceava, care au înțeles mereu că „trecutul și prezentul construiesc istoria viitorului”, fiind uneori chiar generoase și în raporturile cu cercetătorii Bucovinei. Mai adăugăm la toate acestea că aducerea la zi a „Analelor Bucovinei” n-ar fi fost posibilă fără contribuția Ministerului Culturii și Cultelor, care a sprijinit tipărirea nr. 1, 2005 și a directorului Editurii Academiei Române, acad. Dumitru Radu Popescu.